

Mircea GHIȚULESCU

Teatru experimental printre rugăciuni

Lumea arabă pare din ce în ce mai mare. După Casablanca (singurul termen de comparație pentru noi), și Cairo organizează un **Festival de Teatru Experimental** care a ajuns la a XX-a ediție. Vocea imamului tună pe stațiile de amplificare de cinci ori pe zi, mai asurzitor la cinci și douăzeci de minute dimineața, când e somnul mai dulce. Dar rugăciunea nu este aici atât de înspăimântătoare, sălbatică și rudimentară ca în Maroc. Distingi, din loc în loc un tremolo, pe care îl auzi și în bisericile ortodoxe românești. Să fie o contaminare cu ritualul bisericii ortodoxe copte? Vinerea la amiază, slujba e mai lungă și conține și o predică pe lângă acel lamento oscilant și, uneori, sfâșietor. O predică lungă și amenințătoare. Cairoții sunt mai puțin inhibați de islamism decât marocanii. Rar vezi trecând pe stradă acele femei îmbrăcate în negru, cu fața acoperită ca niște umbre întunecate. Dar de văzut, totuși, le vezi, din când în când, și sunt femei tinere. Se țin de mână cu bărbatul care, de regulă, e îmbrăcat în tricou și jeans. Efectul e ilar mai ales dacă fac conversație și femeia vorbește de sub maramă ca un ventriloc. Dacă nu sunt însoțite, efectul de îndepărtare este instantaneu. Nu-ți dorești decât să fii departe de ele. Pelerina neagră și ochii aprinși care te privesc dintre mătăsurile obscure o fac intangibilă. Te gândești la moarte și dispariție. Doar cu un bun procent de perversiune te poți gândi la sex și la naștere. Pe de altă parte, acest proces de perversiune nu se lasă prea mult așteptat, încât, la o a doua analiză, vălurile negre nu fac decât să ascundă un secret cunoscut de când lumea.

La urma urmei, experimental sau nu, Festivalul de Teatru de la Cairo are multe alte scopuri. De douăzeci de ani, ministrul Culturii, Farouk Husai, a înșesat capitala cu festivaluri de teatru, film, carte, film pentru copii. Sigur, nu se poate vorbi la CITEF (Cairo International Theater Experimental Festival) de performanțe teatrale, pentru că principiul de selecție nu este performanța, ci încercarea. Altul este și mai important: valoarea întâlnirii. Unde în altă parte decât la Cairo poți vedea teatru sudanez? Compania Națională de Teatru/The National Company of Acting a prezentat o piesă care seamănă cu *Adunarea păsărilor*, poemul filosofic persan al lui Farid Udin Attar dramatizat de Jean-Claude Carrière pentru Peter Brook. Poemul, alcătuit din nu mai puțin de 5000 de versuri, dezvoltă o temă fundamentală a literaturii islamice: pasărea care se eliberează de chingile lumii reale pentru a se supune adevăratului rege care este conducătorul spiritual al lumii (guru). Nu ca în filosofia românească orală cu „pasărea ce cată să se facă om”. Dacă nu era *Adunarea păsărilor*, trebuie să fi fost ceva pe aproape. Oricum, stângăcia interpretilor era fermecătoare și nimic altceva. O solemnitate naivă exprimată prin pași rari (același teatru dansat, prost executat, împrumutat din Europa) pe o bandă muzicală neprofesionistă, falsă de la un capăt la altul, minus momentele de dans și muzică sudaneză, când interpreții se simțeau ca acasă și totul părea foarte adevărat, inclusiv actrița albă rătăcită în Sudan ca rățușca cea urâtă.

E uimitor câtă lume mănâncă o pită bună de pe urma acestei aberații care se numește când teatru independent, când alternativ, când experimental. Ca și cum

te-ai duce la un spectacol să vezi teatru **independent**, nu un **spectacol bun!** „Astăzi simt nevoia să văd teatru independent” sau „Hai și noi pe la teatrul alternativ, că n-am mai fost demult”. Se fac simpozioane, se întoarce problema pe toate părțile, toți sunt puși pe treabă să demonstreze că teatrul bun nu mai e la modă, se poartă teatrul prost. Ana Isabel Fernandez Valbuena din Spania a decretat că am ajuns în perioada „postdramatică” a teatrului, voia să spună teatru fără dramaturgie și fără text. Sau cum zicea Gertrude Stein, *landscape plays*, piesa-peisaj. Au mai fost epoci postdramatice. Și *commedia dell'arte* era un teatru postdramatic după capodoperele Renașterii, dar era un teatru al ignoranților pe care Goldoni l-a făcut din nou să strălucească. În ce ne privește, am negat existența teatrului independent ca realitate artistică și l-am recomandat ca realitate sociologică și terapeutică. Teatrul independent este un teatru al tuturor și nu un teatru pentru toți. Diferența este că acest teatru de amatori nu se adresează nimănui altcuiva decât celui care îl face. Asemenea lui Artaud: să faci teatru pentru tine însuși. A practica teatrul înseamnă a aspira să devii mai suplu, spontan, reprezentativ. Să ai prezență publică, nu să devii actor genial.

Adrian MIHALACHE

Teatru la castel, în Piemont

Istoria Piemontului este povestea unui succes. Până în secolul al XVI-lea, nu era decât un neînsemnat comitat, situat în neteda câmpie de la poalele Alpilor, pe care fondatorul dinastiei de Savoia l-a primit de la împăratul german pentru servicii aduse în războaie. Poziția geografică era avantajoasă, deoarece deținea cheile celor mai importante trecători, care făceau legătura cu Franța, Elveția și, prin aceasta din urmă, cu Austria și Germania. Căile comerciale aduceau venituri considerabile. Comitatul a devenit ducat, iar Emmanuele Filiberto a mutat capitala la Torino, fostă așezare rurală, dedicată creșterii taurinelor. În 1706, piemontezii câștigă o victorie împotriva francezilor, datorată, de fapt, intervenției vărului de la Viena, prințul Eugeniu de Savoia. Luând în posesie și insula Sardinia, Piemontul devine regat. Torino se dezvoltă puternic în secolul al XVIII, într-un stil baroc unitar, beneficiind de talentul unor mari arhitecți ca Guarini și Juvarra. Regii de Savoia își construiesc, în această perioadă, numeroase castele în împrejurimi, pentru vânatoare, recreere și, mai ales, pentru a impresiona. Marile lucrări sunt sistate în vremea lui Napoleon, când regatul se restrânge la Sardinia, Piemontul devenind parte a Republicii Cisalpine, apoi al Regatului Italiei, înjghebare efemeră, sub viceregele Eugen, fiul vitreg al lui Napoleon. După Congresul de la Viena, familia de Savoia se întoarce, dar nu mai sunt atâția bani pentru lux, căci prioritățile sunt de ordin politic: Piemontul visează să unifice întreaga Italie, sub coroana sa. Încercând să profite de instabilitatea politică de la 1848, intră în război cu Austria, dar generalul Radetzky îi administrează o usturătoare înfrângere. Regele și politicienii înțeleg că nu pot reuși decât dacă intră în combinații cu marile puteri ale Europei și mizează pe Franța. Avea dreptate conul Leonida să facă analogii între Piemont și România. N-am avut, ce-i drept, un Garibaldi, dar am avut, în persoana